Oikeusministeriö NEUVOSTORAPORTTI OM2019-00265

ESI Arenmaa Katja 14.06.2019
JjulkINEN

Asia
OSA-neuvosto 6.-7.6.2019, oikeusasiat

Kokous
Oikeus- ja sisäasioiden neuvosto 06.06.2019 - 07.06.2019

Saatiin edistymiskertomus saatavien siirtoa koskevan asetuksen neuvotteluista. Asian valmistelu jatkuu teknisen tason keskusteluilla ja selvityksillä.

Käytiin suuntaviivakeskustelu oikeudellisen yhteistyön digitalisaatiosta rajat ylittävää asiakirjojen tiedoksiantoa ja todisteiden vastaanottamista koskevien asetusehdotusten puitteissa. Puheenjohtajan kysymysten osalta valtaosa jäsenvaltioista tuki suojattua ja hajautettua järjestelmää, sekä olemassa olevaa e-Codex-ohjelmistoa. Jäsenvaltioilla oli kuitenkin paljon erityishuomioita, ja lisäselvitystä edellytettiin lukuisista kysymyksistä. Komissio totesi työtä jatkettavan teknisellä tasolla.

Romania esitteli puheenjohtajakaudellaan käytyjen EU:n aineellisen rikosoikeuden tulevaisuutta koskevien keskustelujen pohjalta laatimansa raportin. Jäsenvaltioiden näkemys oli, että nyt tulee keskittyä jo aikaansaadun säädännön tehokkaaseen täytäntöönpanoon, vaikka joissakin yksittäisissä kysymyksissä saattaakin olla myös perusteltua jatkaa harkintaa uuden lainsäädännön tarpeesta.

Jäsenvaltiot ja komissio korostivat tarvetta vahvistaa edelleen keskinäistä luottamusta ja tehdä yhteistyötä vastavuoroisen tunnustamisen saralla rikosasiossa. Erityisesti tulee huomioida EUT:n oikeuskäytännön vaikutukset. Asiasta jatketaan keskustelua Suomen pj-kaudella.

Hyväksyttiin päätelmät Eurojustin ja verkostojen välisistä synergioista rikosasioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön alalla, sekä päätelmät tietojen säilyttämisestä rikollisuuden torjuntaa varten.

Neuvostossa saatiin myös tilannekatsaus Euroopan syyttäjänvirasto EPPO:n perustamistoimien tilanteeseen.

Hyväksyttiin mandaatit komissiolle sähköistä todistusaineistoa koskien neuvotteluiden aloittamisesta EU:n ja USA:n välisestä sopimuksesta, sekä osallistumiseen Budapestin yleissopimuksen toista lisäpöytäkirjaa koskeviin neuvotteluihin.

Kokouksen lopuksi Suomi esitteli tulevan puheenjohtajakauden työohjelmansa oikeusasioissa.

Lainsäädäntökäsittelyt

Asetus saatavien siirrosta
Tilanneselvitys

Puheenjohtaja esitteli edistymiskertomuksen ja selosti asetusehdotuksen sisällön ja tavoitteet lyhyesti. Tästä hyvin monimutkaisesta ehdotuksesta on käyty paljon teknisen tason keskusteluja ja näitä keskusteluja tulee vielä jatkaa. Tämä koskee mm. lainvalinnan pääsäännön soveltamisalaa. Lisäksi esille on tullut asetusehdotuksen vaikutus rahoitusmarkkinoihin ja tarve varmistaa sääntelyn koherenssi muun EU-lainsäädännön sisältämän lainvalintasääntelyn kanssa. Asiat ovat monimutkaisia ja niiden selvittämiseksi tarvitaan lisää teknisen tason keskusteluja sekä komission apua.

Komissaari Jourova kiitteli puheenjohtajavaltiota sen tekemästä työstä. Yhtenäiset lainvalintasäännöt parantavat erityisesti pk-yritysten toimintaedellytyksiä pääomamarkkinoilla. Sekä luotonantajien että siirronsaajien intressit on huomioitu asetusehdotuksessa. Komissaari totesi myös jatkavansa tarvittavan informaation antamista erityisesti mitä tulee rahoitusmarkkinaliitännäisiin kysymyksiin. Komissaari kertoi toivovansa, että tämä hanke saadaan päätökseen tällä kaudella.

Puheenjohtaja totesi neuvosto ottaneen tiedoksi edistymiskertomuksen.

Oikeudellisen yhteistyön digitalisointi

a) Asetus asiakirjojen tiedoksiantoa koskevan asetuksen (EY) N:o 1393/2007 muuttamisesta
b) Asetus todisteiden vastaanottamista koskevan neuvoston asetuksen (EY) N:o 1206/2001 muuttamisesta

Periaatekeskustelu

Puheenjohtaja totesi digitalisaation olevan yhteinen päätavoite sekä tiedoksiantoa koskevassa asetusehdotuksessa että todisteiden vastaanottamista koskevassa asetusehdotuksessa. Tiedoksiantoa koskeva ehdotus tähtää asiakirjojen välittämistä koskevaa rajat ylittävää yhteistyötä ja oikeusapua koskevien sähköisten mekanismien hyväksymiseen. Asiakirjojen tiedoksiannon tulisi digitalisaation avulla tehostua lisäämällä välityksen suojaa ja nopeutta. Todisteiden vastaanottamista koskeva ehdotus tähtää vahvemman oikeudellisen kehyksen luomiseen rajat ylittävälle oikeusavulle todisteiden vastaanottamisessa ja digitalisaatiokehityksen hyödyntämiseen tässä menettelyssä. Totesi ehdotusten olevan tärkeitä keskinäisen luottamuksen vahvistamiseksi jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien välillä.

Puheenjohtaja jatkoi, että neuvoston työryhmän keskustelujen aikana on tullut selväksi, että vaikka jäsenvaltiot pitävät tärkeänä digitalisaatiota menettelyjen tehostamiseksi, niillä on kuitenkin eriäviä näkemyksiä tavasta, jolla sen tulisi tapahtua. Jäsenvaltiot ovat ilmaisseet huolia tietyistä kysymyksistä, kuten IT-järjestelmän pakollisesta käytöstä, järjestelmän suojaominaisuuksista, järjestelmä keskitetystä tai hajautetusta luonteesta tai olemassa olevan ohjelmiston käytöstä sen sijaan, että käytettäisiin uutta ohjelmistoa. Selvä analyysi digitalisaatioon liittyvistä kustannuksista on lisäksi osoittautunut tekijäksi, joka on otettava huomioon. Puheenjohtaja oli tuonut nämä aiheet nyt ministerien keskusteluun suunnan saamiseksi ja mahdollisten ratkaisujen identifioimiseksi.

Komissio totesi digitalisaation olevan keskeinen yhteinen tekijä ehdotuksissa. Eurooppalainen siviilioikeus on tehtävä edullisemmaksi, tehokkaammaksi ja paremmin saatavilla olevaksi kansalaisille ja yrityksille. Komissio kannattaa hajautettua järjestelmää, jossa voitaisiin paremmin huomioida olemassa olevien kansallisiin järjestelmiin tehdyt investoinnit ja niiden erot, ja toisaalta lisätä

kansallisten järjestelmien integraatiota. Sen näkemyksen mukaan järjestelmän tulisi olla jäsenvaltioille pakollinen, mutta tietyt poikkeukset olisivat mahdollisia esimerkiksi siinä tapauksessa, että IT-järjestelmässä olisi häiriö tai tietyn tyyppistä todistetta ei voitaisi välittää sähköisesti. Eräiden jäsenvaltioiden huoliin voidaan vastata realistisen ja riittävän pitkän siirtymäajan ja kehittämällä viitejärjestelmä, joka alentaisi tuntuvasti kustannuksia. Joustavuuden vaatimukset voidaan ottaa huomioon tarjoamalla lisää poikkeuksia niihin tilanteisiin, joissa sähköinen välitys ei ehkä olisi sovelias. Oli vakuuttunut siitä, että e-Codex on sopivin ohjelmistoratkaisu.

Parisenkymmentä jäsenvaltiota käytti puheenvuoron. Jäsenvaltioiden yleislinja on varsin selvä siinä, että järjestelmä tarvitaan. Tavoitteena on tehokas, hyvin toimiva eikä kovin kallis järjestelmä. Nyt komission tulee aloittaa lisätyö teknisellä tasolla, jotta saadaan tarvittavaa tietoa mm. useiden jäsenvaltioiden esittämiin kysymyksiin kustannuksista ja eduista, sekä siirtymäajan arvioimiseksi ja tarpeellisten poikkeusten selvittämiseksi.

Puheenjohtaja totesi jäsenvaltioiden tukeneen oikeudellisen yhteistyön nykyaikaistamista. Suojattu ja hajautettu järjestelmä sai selvän tuen. Järjestelmän käytön pakollisuus voitiin hyväksyä vain siinä tapauksessa, että siirtymäaika olisi pidempi ja jos komissio tarjoaisi viiteportaalin. Lisäksi jos käyttö olisi pakollista, olisi pohdittava erilaisia vaihtoehtoja muiden yhteydenpitovälineiden käytölle. Tietynlainen preferenssi oli myös olemassa olevan ohjelmiston hyödyntämiselle, koska se antaisi mahdollisuuden välttää sellaisia ongelmia, jotka on jo ratkaistu e-Codexin osalta.

Muut kuin lainsäädäntöasiat

EU:n aineellisen rikosoikeuden uudet säännökset
Periaatekeskustelu

Puheenjohtaja esitteli raporttinsa todeten, että vaikka onkin keskityttävä tehokkaaseen täytäntöönpanoon, joillakin aloilla on perusteltua jatkaa harkintaa uuden lainsäädännön tarpeesta. Tällaisia olivat mm. ympäristörikollisuus ja kulttuuriesineiden laiton kauppa.

Komissio totesi ottavansa raportin huomioon harkitessaan tarvetta uudelle lainsäädännölle.

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa tuettiin aiheen ottamista agendalle. Todettiin, että alalla on jo saavutettu paljon, ja nyt on aika keskittyä olemassa olevien säännösten täytäntöönpanoon. Eräiden kysymysten on syytä arvioida mahdollisen lisäsääntelyn tarve.

Puheenjohtaja totesi, että jäsenvaltiot yleisesti ottaen tukivat raporttia.

Vastavuoroinen tunnustaminen rikosasioissa – jatkotoimet
Periaatekeskustelu

Komissio korosti yhteisten sääntöjen tärkeyttä vastavuoroisen tunnustamisen yhteistyölle mainiten mm. perusoikeudet ja oikeusvaltioperiaatteen. Eurooppalaisen pidätysmääräysmenettelyn toimivuus oli turvattava. Oli tyytyväinen, että raportissa korostetaan koulutusta.

Eurojust oli samaa mieltä, ja totesi vastavuoroisen tunnustamisen olevan oikeudellisen yhteistyön kulmakivi. Eurojust pyrkii keräämään käytännön toimijoiden kokemuksia kansallisten viranomaisten auttamiseksi. Tuki ajatusta EU-tason ratkaisusta toimivaltaristiriitojen ratkaisemiseen

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa korostui tarve vahvistaa edelleen keskinäistä luottamusta. Erityisesti kiinnitettiin huomiota EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntöön, ja todettiin, että jäsenvaltioiden tulisi yhdessä keskustella sen vaikutuksista. Eräiden jäsenvaltioiden puheenvuoroissa nousi esille erityisesti tarve pohtia mm. vankilaoloja jäsenvaltioissa. Myös Eurojustin ja Euroopan oikeudellisen verkoston roolia sekä koulutuksen tärkeyttä korostettiin. Työtä oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi on jatkettava.

Puheenjohtaja katsoi raporttinsa saaneen yleisesti ottaen tukea.

Päätelmät Eurojustin ja neuvoston perustamien verkostojen välisistä synergioista rikosasioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön alalla
Hyväksyminen

Komissio totesi, että saumaton yhteistyö Eurojustin ja verkostojen välillä oli tulevaisuudessa entistä tärkeämpää.

Eurojust kertoi käytännön toimijoiden verkostojen ylläpidon olevan keskeinen osa sen tehtäviä. Nämä vahvistetaan myös uudessa Eurojust-asetuksessa. Kyberrikosverkoston sihteeristön luominen olisi hyvin tärkeää, mutta siihen tarvitaan resursseja. Eurojust toi esille huolensa resurssien riittävyydestä tulevan monivuotisen rahoituskehyksen piirissä.

Puheenjohtaja totesi, että päätelmät hyväksyttiin ja tullaan julkaisemaan virallisessa lehdessä.

EPPO-asetus: täytäntöönpano
Komission tilannekatsaus

Puheenjohtaja totesi EPPO:n pystyttämisen olleen yksi puheenjohtajakautensa prioriteeteista. Valitettavasti pääsyyttäjän nimittämisestä ei ollut saatu sopua, ja neuvotteluita jatketaan uuden EP:n kanssa.

Komissio antoi tilannekatsauksen viraston valmisteluihin. Muutama jäsenvaltio käytti puheenvuoron painottaen mm. pääsyyttäjän valintamenettelyn edistymisen tärkeyttä.

Sähköinen todistusaineisto
a) Neuvoston päätös neuvotteluiden aloittamisesta EU:n ja USA:n välisestä sähköisen todistusaineiston saatavuutta yli rajojen koskevasta sopimuksesta
b) Neuvoston päätös antaa lupa osallistumiseen Budapestin yleissopimuksen toista lisäpöytäkirjaa koskeviin neuvotteluihin

Hyväksyminen

Jäsenvaltiot tukivat mandaattien hyväksymistä, ja toivat esille näkökantojaan eräisiin niihin liittyviin kysymyksiin.

Suomi kiitti puheenjohtajaa tehokkaasta työstä ja kertoi ymmärtävänsä hyvin syyn EU-tason lähestymistavalle USA-mandaatissa. Tämän lähestymistavan tulee olla täysin sopusoinnussa nykyisen ja tulevan EU-lainsäädännön kanssa ja varmistaa, että korkeita takeita tietosuojasta, perusoikeuksista ja perustavanlaatuisista intresseistä kunnioitetaan täysimääräisesti. Suomi voi siksi tukea neuvottelujen aloittamista, mutta korostaa, että tulevan sopimuksen on oltava täysin sopusoinnussa EU:n tulevan e-

Evidence -lainsäädännön kanssa. Jäsenvaltioiden e-Evidence -neuvotteluissa esittämät legitiimit huolet on otettava täysimääräisesti huomioon keskusteluissa Yhdysvaltojen kanssa.

Budapestin sopimuksen toista lisäpöytäkirjaa koskevan mandaatin osalta tulee pyrkiä sääntelyyn, joka on mahdollisimman yhdensuuntainen EU-sääntelyn kanssa; selkeä mandaatti ja komission aktiivinen osallistuminen ovat tärkeitä. Liitteenä olevat neuvotteluohjeet mahdollistivat tämän tavoitteen saavuttamisen. Suomi oli tyytyväinen myös siihen, että perusoikeudet ja tietosuoja oli otettu asianmukaisesti huomioon. Myös näissä neuvotteluissa tulee muistaa jäsenvaltioiden e-Evidence-neuvotteluissa esittämät huolet. Suomi seuraa tulevana puheenjohtajana tarkasti neuvotteluja ja varmistaa, että neuvostoa informoidaan neuvotteluista mandaattien mukaisesti.

Komissio kiitti neuvostoa tuesta neuvotteluiden aloittamiselle.

Puheenjohtaja totesi, että ehdotukset neuvoston päätöksiksi oli hyväksytty.

Tietojen säilyttäminen: Päätelmät tietojen säilyttämisestä rikollisuuden torjuntaa varten
Hyväksyminen

Puheenjohtaja esitteli ehdotuksen neuvoston päätelmiksi, joissa vedetään yhteen jäsenvaltioiden tekemä työ liittyen sähköisen viestinnän tietojen säilyttämisvelvollisuuteen.

Komissio toivotti päätelmät ja keskustelun jatkamisen viestintätietojen säilytysvelvollisuudesta tervetulleiksi.

Puheenjohtaja totesi, että neuvoston päätelmät oli hyväksytty.

Muissa asioissa esillä Suomen tulevan EU-puheenjohtajakauden esittely. Suomi/pysyvä edustaja Rislakki kertoi, että Suomen uusi hallitus oli nimitetty muutama tunti aiemmin, ja että epävirallisessa oikeusministerien tapaamisessa 19.7. Helsingissä puhetta johtaa uusi oikeusministeri: Anna-Maja Henriksson. Kiitti lämpimästi Romaniaa tämän puheenjohtajakaudella saavutetusta etenemisestä lainsäädäntöhankkeissa ja kiinnostavasta tulevaisuuskeskustelusta. Suomen uusi hallitus viimeistelee pj-prioriteettimme. Oleellista on vastata kansalaisten oikeutettuihin odotuksiin, täytäntöönpano on tärkeää. MFF, RoL, Brexit, muuttoliike ja EMU:n kehittäminen ovat isoja horisontaalisia asioita agendalla. Suomi tekee parhaansa eurooppalaisen agendan edistämiseksi.

Suomi kertoi myös, että konkreettinen puheenjohtajalahjamme on ilmastopäästöjen kompensointi, emmekä anna yksittäisiä lahjoja puheenjohtajakaudella. Haluamme edistää avoimuutta ja kansalaisten osallistumista neuvoston toiminnassa, ja tulemme ehdottamaan neuvoston keskusteluiden avaamista julkisiksi useissa asioissa. Haluamme myös vähentää perinteisiä kokouksia hyödyntämällä etäyhteyksiä. Sisäasioiden prioriteetit esitellään huomenna, ja on tärkeää, että oikeus- ja sisäasioissa tehdään yhteistyötä, koska kyse on koko turvallisuusketjun toimivuudesta.

Oikeusalalla keskeistä ovat on yhteiset arvojen vahvistaminen, ml. perusoikeuskirjan täytäntöönpanon jatkaminen sekä EU:n liittyminen Euroopan ihmisoikeussopimukseen. Vastavuoroista tunnustamista on vahvistettava. Suomi kiinnittää erityistä huomiota vankeuden vaihtoehtoihin, digitalisointiin, uhrien oikeuksiin. E-evidence-työtä seurataan. Suomi haluaa käydä keskustelua EU:n toimien vahvistamisesta korruption torjumiseksi. Uutta e-Justice-strategiaa edistetään ja seuraamme myös kehitystä tekoälyn osalta.

Oikeusministereiden työlounaalla keskusteltiin **tuomarikoulutuksen merkityksestä keskinäisen luottamuksen vahvistamisessa**.

Suomen edustajat

Pysyvä edustaja Marja Rislakki, sekä virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

Asialistan mukaan

Liitteet

Viite

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi
